

AVIGNON, MODE D'EMPLOI

foto: adriana grand

Avignon.

Tradiția se numește aici Jean Vilar. Sau Maurice Béjart. Sau Roger Planchon.

Tradiția se mai numește anul 1947, când "o idee de poet" a transformat în scenă de teatru curtea palatului papal. Și anul 1951, cu triumful lui Gérard Philipe în Cidul și în Prințul de Homburg. Și anul 1968, când Living Theatre părăsea festivalul, înainte ca o interdicție oficială să fie pronunțată împotriva spectacolului Paradise Now.

La sfârșitul deceniului opt, Festivalul de la Avignon "suferă de gigantism", observă Bernard Dort. La sfârșitul deceniului nouă, sub direcția lui Alain Crombecque (numit în 1985), el "se întoarce către propriu-i trecut, își reevaluează propria istorie, explorând vremurile care i-au dat naștere".

"Bref, Avignon est à la recherche d'Avignon".

Celor nouă zile de festival la care am asistat (între 14 și 22 iulie 1990) nu pot să le găsesc un generic mai potrivit decât "Avignon, mode d'emploi", folosit de altfel chiar în programul manifestării și parafrazînd inspirat titlul unui volum al poetului René Char.

Foarte necesar, un "mode d'emploi" pentru a-ți păstra direcția de înaintare odată proiectat în vârtejul unei lumi aflate, la rîndul ei, în plină căutare de sine.

Căldura toridă a zilei, prelungită în incandescența artificială, dar seducătoare, a nopților, fluturașii publicitari sau afișele enorme, personajele costumate care traversează orașul, spectacolele în aer liber care inundă piețele, alungă orice speranță celui dornic să se cufunde în

starea de grație. Nu mai știi bine dacă ceea ce traversezi este o feerie foarte zgomotoasă sau un coșmar foarte luminos. Liniștea, singura liniște posibilă la Avignon o aflî în sala de spectacol. Acolo doar, în fine, e clar cine dă reprezentația și cine o privește. Acolo doar te mai dezmeticești cît de cît, suficient ca să poți trăi iluzia unei vremelnice normalități, bucurîndu-te că ai răgazul să formulezi o judecată de valoare - lucru neluat de nimeni în serios, și asta pe bună dreptate.

De altfel, orice judecată devine cu totul relativă în fața enormelor panouri care afișează zilnic cronicile apărute în toate marile cotidiene, hebdomadare, lunare, ale Franței despre spectacolele prezente la Festival. Și atunci ești obligat să recunoști, pur și simplu, că, spre pildă, O.P.A. Mia (operă de Denis Levaillant, în regia lui André Engel), care te-a plictisit de moarte, a fost, totuși, o experiență unică. Mormăitul disonant al orchestrei, decorul wagnerian și combinația de retro, expresionism și melodramă, pe singura scenă tradițională care există la Avignon (Teatrul Municipal) i-a lăsat, oricum, pe mulți cu gura căscată - dacă ne luăm după aplauzele exaltate ale unei jumătăți din auditoriu. Și trebuie să accepți, de asemenea, că n-ai fi văzut niciodată superbul spațiu de joc oferit de cariera Callet (aflată la cîțiva kilometri buni de Avignon) și inaugurată ca "scenă" de către Peter Brook, în 1985 - anul Mahabharatului - dacă Jérôme Savary n-ar fi avut ideea să regizeze acolo Visul unei nopți de vară. Cel mai uluitor lucru pe toată durata spectacolului fiind participarea

totală a pompierului de serviciu. Deși văzuse probabil reprezentația de cîteva ori, se distra de minune. Explicația era simplă: atît Savary cît și pompierul înțeleseseră textul shakespearian în aceeași măsură. Și, la urma urmei, de ce nu?

Au existat și două adevărate seri de teatru. Prima, Conversation d'Idlots (regia și scenografia, Walter Le Moli), aducea pe scenă un colaj de texte literare, puse cap la cap într-o inteligentă alternare a ritmului dramatic. Fiecare text era o stare și fiecare stare - oglindirea unei întrebări eterne asupra sensului. Dar sensul nu există. Există numai plăcerea căutării lui. Ca o hîrjoană edenică, nesfîrșită, între un ipotetic "sfînt" și o ipotetică "fecioara Maria".

Cea de a doua seară de spectacol adevărat prezenta un șir de de numere dansate ale grupului de balet "Trifon". Spun balet, dar ei făceau cu totul altceva. Inventau. Negau convenții ale baletului sau ale teatrului tradițional. Negau și afirmau în același timp. Și ne convingeau că lupta pentru libertatea de expresie se poate duce numai atunci cînd libertatea "este o stare de spirit", cum spunea Valéry.

Festivalul de la Avignon există de 44 de ani. E greu să alături un epitet sau chiar mai multe unei aînt de năucitoare competiții a teatrului cu viața. Pentru cine a asistat însă la una dintre ultimele ediții, e în orice caz limpede că acolo, la Avignon, teatrul a ieșit de mult învingător.

CORINA ȘUTEU